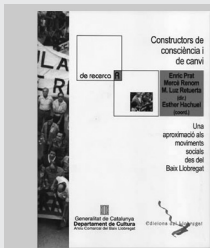

ressenyες

**E. PRAT, M. RENOM,
M.L. RETUERTA (dir.) i
E. HACHUEL (coord.)**
**Constructors de
consciència i de canvi**
Arxiu Comarcal del Baix
Llobregat / Edicions del Llobregat
Col·lecció Estudis, 2. 2009, 677 p.,
29 €

Ens trobem davant una publicació «de pes», tant pel volum (677 pàgines) com pel contingut, que és una valuosa aportació no tan sols al coneixement dels moviments socials del Baix Llobregat, sinó a la comprensió global d'un fenomen social complex i a l'entorn del qual hi ha encara ara importants debats teòrics i metodològics.

Es tracta d'una obra col·lectiva dirigida per Enric Prat, Mercè Renom i M. Luz Retuerta que recull el fruit de la VII Convocatòria de Recerca Col·lectiva del Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat, promoguda pel Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat sota el lema Coneguem el Baix Llobregat.

Més enllà dels moviments socials més recents (veïnal, obrer o feminista), la publicació abasta una cronologia àmplia que va des de l'antic règim (moviments com l'aixecament dels barretines i les lluites antisenyorials a Eramprunyà, o les protestes alimentàries de 1789), fins als nostres dies (moviment per a l'okupació, moviments en defensa del territori o el moviment per la pau). El llibre arrenca d'una introducció a càrrec dels directors de la publicació que planteja una reflexió general sobre la temàtica, argumenta la necessitat d'estudiar els moviments socials, dóna una visió de conjunt de l'obra i presenta des d'una síntesi brillant els diferents treballs que s'hi apleguen.

A continuació, s'obre un capítol de perspectives teòriques i metodològiques que recull les tres conferències que van impartir, respectivament, Josep Fontana, Francisco Fernández Buey i Enric Tello amb motiu de l'inici de la recerca.

A partir d'aquí, el llibre presenta per ordre cronològic un total de quinze articles que estudien els diferents moviments socials que en un moment o altre s'han produït al Baix Llobregat. Són estudis que es plantegen des de diverses disciplines, com ara la història, la sociologia, la geografia, l'antropologia, etc.

FRANCESC VISO. Historiador

J. MASSOT i MUNTANER
**Menorca dins el
domini mediterrani
(1936-1939)**

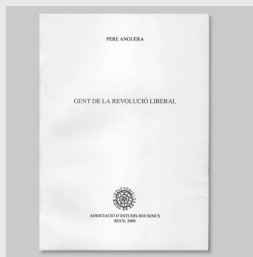
Barcelona: Biblioteca Serra
d'Or, 412 Institut Menorquí
d'Estudis - Publicacions de
l'Abadia de Montserrat, 2009,
242 p., 15 €

Durant els gairebé tres anys de la Guerra Civil, Menorca va ser una peça molt important dins del domini mediterrani, on jugaven les seves fitxes la Gran Bretanya, França i Itàlia. La posició estratègica de l'illa al mig de les rutes Gibraltar - Malta i Marsella - Alger va ser molt tinguda en compte a Roma, Londres i París. Els italians, perquè hi pretenien posar el peu com a contrapartida del seu suport a Franco. Els anglesos i els francesos, per evitar aquesta eventualitat, que de consumir-se podria interceptar les rutes mediterrànies amb resultats desastrosos quan s'albirava un llarg i dur conflicte europeu.

De tot plegat ens parla aquest llibre de Josep Massot i Muntaner. L'autor, reconegut especialista en la Guerra Civil a les Balears, ens fa veure el valor internacional de Menorca en aquells anys tràgics. Perquè si la Guerra Civil a Menorca ha estat prou estudiada en les últimes dècades pels historiadors illencs, mancava ressaltar el rerefons de sorda pugna diplomàtica per aconseguir el control de l'illa. Després del fracàs de la revolta militar el 19 de juliol, Menorca va romandre com un enclavament aïllat de la República fins a la rendició, amb la mediació britànica, del 8 de febrer de 1939. Josep Massot ens descriu el precari estat de les defenses de l'illa, els plans d'atac de l'Estat Major «nacional» de Mallorca —que Franco mai no aprovà—, les ambicions italianes i els temors francesos. I, enmig de tot plegat, la intervenció del cònsol anglès a Palma, Alan Hillgarth, que propicià les negociacions que culminaren en la capitulació de les autoritats republicanes, tot marginant els italians. Menorca continuaria despertant l'interès de les potències europees durant la Segona Guerra Mundial, però com diu l'autor, això és tota una altra història.

Bona part del llibre està formada per un complet apèndix on es transcriuen tretze documents procedents de fonts franceses, italianes i espanyoles que donen suport a les tesis de l'autor. Es tracta, en suma, d'un llibre que sobrepasa de molt l'interès merament insular per introduir-nos en el joc apassionant del domini mediterrani.

MIQUEL ÀNGEL CASASNOVAS. Historiador

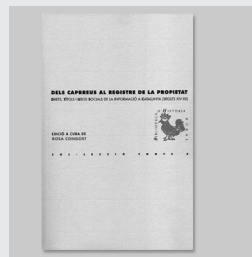

P. ANGUERA
**Gent de la
 revolució liberal**
 Reus: Associació d'Estudis
 Reusencs, 2009, 293 p., 11 €

Pere Anguera ha dedicat bona part de la seva tasca historiogràfica, tant de recerca com de divulgació, a la primera meitat del segle XX, en el marc de dues variables: el catalanisme i la confrontació entre revolució i contrarevolució que caracteritzen la història de Catalunya d'aquests anys. Anguera aplega en aquest llibre un total de catorze textos dispersos (presentats en revistes, congressos i llibres col·lectius) escrits entre 2002 i 2008. Tot i la disparitat d'objectius i de públics destinataris per als quals foren redactats, els articles recollits mantenen un nexu comú: el dinou català.

El llibre pot dividir-se en quatre apartats. El primer està dedicat a les biografies i les accions de quatre personatges claus al Reus i al Baix Camp de la primera meitat del segle XIX: el periodista liberal Pere Soriguera (1810-1865), el metge liberal Pere Mata en els anys centrals de la revolució liberal (1835-1843), el liberal radical Jaume Llorc (1811-1887) i el diplomàtic i erudit Eduard Toda i el seu interès pel Poblet del segle XIX. El segon recull dos articles complementaris sobre el republicanisme català amb interessants aportacions i reflexions sobre la relació entre republicanisme i catalanisme, i sobre la premsa i la sociabilitat republicana durant el segle XIX. El tercer apartat aplega quatre textos referits al carlisme català, un dels temes centrals de la recerca historiogràfica de Pere Anguera. Tot i algunes repeticions, els quatre textos tracten d'aspectes diferents del carlisme i, en conjunt, esdevenen una valuosa aportació a la seva anàlisi i interpretació. El quart i darrer apartat és el més miscel·lani de tots, en una obra ja per si miscel·lània. Dos textos s'articulen al voltant de la cultura catalana i la cultura popular, fent especial èmfasi en la llengua i la ideologia. Els altres dos textos són dues interessants reflexions que se centren en el que s'ha escrit sobre Reus, tant des del camp de la literatura com del de les històries generals. Aquest llibre, per tant, és de consulta obligada per a totes les persones interessades en la història del Reus i del Baix Camp del segle XIX, i per a les persones que vulguin conèixer millor el segle XIX català.

RAMON ARNABAT. Historiador

R. CONGOST, (ed.)
**Dels capbreus als
 registres de propietat.
 Drets, títols i usos socials
 de la informació a
 Catalunya (segles XIV-XX)**
 Girona: Associació d'Història
 Rural, Universitat de Girona,
 Documenta Universitaria,
 2009, 390 p., 21 €

Aquest és un llibre original que incorpora una problemàtica encara poc explorada pels historiadors —la *informació*— i ho fa amb un enfocament singular —posant èmfasi no tan sols en els costos i les asimetries, sinó també en els usos socials—, però sense renunciar al bagatge de la tradició historiogràfica socioeconòmica de la qual parteix —entenen la informació com un àmbit de confrontació d'interessos i de lluita social. El llibre aplega deu treballs que van del segle XIV al segle XX i que aborden aspectes concrets dels mecanismes emprats per garantir i, a voltes, qüestionar els drets de propietat, tots ells vinculats a la disponibilitat d'informació sobre aquests drets. Molts lectors podran llegir-lo, si així ho volen, com un text sobre fonts i tipologies documentals, ja que tracta de l'elaboració de capbreus i manuals de comptes, de les pràctiques notariales o de la constitució d'arxius patrimonials, del Registre d'Hipoteques i del Registre de la Propietat. Però el llibre va més enllà i rere la diversitat de situacions i contextos cronològics manté una forta unitat argumental a l'entorn dels problemes que comportava als possessors de drets «estar ben informats» per gestionar-los i recaptar-ne les rendes derivades. Uns problemes que, segons els darrers capítols, no van pas tancar-se amb les reformes introduïdes per l'estat liberal vuitcentista, ni amb la creació d'un gran registre de la propietat. L'intent de reconversió dels antics batlles de sac per part de l'administració d'Hisenda o el creixement de la informalitat documental —l'augment de transaccions sobre drets dutes a terme al marge de qualsevol registre públic, incloent-hi el notarial— des de finals del segle XIX posen de manifest les dificultats de l'Estat per disposar i garantir un sistema públic i veraç d'informació sobre els drets de propietat. En síntesi, es tracta d'un treball innovador sobre els problemes de la informació abans de la societat de la informació.

ENRIC SAGUER. Universitat de Girona